Hukuk Bölümü 2008/363 E. , 2009/27 K.

- TRENIN KAMYONA ÇARPMASI SONUCU TRENDE BULUNAN YOLCUNUN ÖLÜMÜ NEDENIYLE MIRASÇILARI TARAFINDAN ZARARIN IDARECE TAZMINI ISTEMI
  - İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU (2577) Madde 2

"İçtihat Metni"

Davacılar : N.S. Varisleri

1- M.S.

2- D.S.

3- H.S.

4- Hi.S.

Vekili : Av. B.K.

Davalılar : 1- İ.K.

2- F.Ö.

3- TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü

Vekili : Av. E.Y.

O L A Y : M.S.'ın eşi ve diğer davacıların babası olan N.S., 11.4.2004 günü Pancar Beldesinde İzmir-Aydın Otoyolunun altından geçen tren yolunun kontrolsüz hemzemin geçidinde Denizli istikametinden Basmane-İzmir istikametine seyir halindeki trende bulunduğu sırada trenin, hemzemin geçitten geçen F.Ö.'e ait ve İ.K. yönetimindeki kamyona çarpması sonucunda meydana gelen kazada ağır yaralanmış ve bu yaralanma neticesinde de daha sonra 22.7.2004 tarihinde vefat etmiştir.

Davacılar vekili, N.S.'ın daha güvenli ve emniyetli olduğunu düşünerek binmiş olduğu trende bu kaza ile karşılaştığını, Devlet Demiryollarının hemzemin geçitte güvenli geçişi sağlayacak olan sinyalizasyon sistemini sağlamadığını ileri sürerek tren yolcusu olan murislerinin ölümü nedeniyle fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla; davacı eş M.S. için 2.000,00YTL Duygu için 1.000,00YTL, Haydar için 1.000,00YTL, Himmet için 1.000,00YTL olmak üzere toplam:5.000,00YTL maddi tazminat, her bir davacı için ayrı ayrı 10.000,00YTL olmak üzere toplam:40.000,00YTL manevi tazminat ile birlikte toplam olarak 45.000,00YTL tazminatın kaza tarihi olan 11.4.2004 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline, alacaklarının teminat altına alınabilmesi ve devrin üçüncü kişilere önlenebilmesi amacıyla kazaya karışan ve F.Ö.'e ait olan 35 VR 311 plakalı Ford marka 1970 model aracın trafik kaydına alacaklarının tahsiline kadar ihtiyati tedbir konulması istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı TCDD vekilince, süresi içinde verilen birinci savunma dilekçesinde, davada idari yargının görevli olduğu ileri sürülerek görev itirazında bulunulmuş ve söz konusu kazanın demiryolu taşımacılığındaki bir kusur nedeniyle değil, dışarıdan etki eden bir eylem nedeniyle gerçekleştiği, kanaatlerince N.S. tarafından tren ile ulaşımın tercih edilmesinin esas nedeninin kazanın meydana geldiği trende makinist olarak akrabası T.S.'ın görevli bulunması olduğu, ayrıca davacı tarafın, ölen N.S.'ın trende yolcu olarak taşındığını iddia ediyorsa taşıma biletini ibraz zorunluluğunun bulunduğu belirtilmiştir.

İZMİR 2. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 3.10.2006 gün ve E:2006/130 sayı ile, yargı yolu itirazının reddine, davaya Mahkemelerince bakılmasına karar vermiştir.

Davalı TCDD vekilince, idari yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması için süresi içinde verilen dilekçe üzerine, dava dosyası Danıştay Başsavcılığı'na gönderilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI : İçinde bulunduğu trenin hemzemin geçitte bir kamyona çarpması sonucu ölen N.S.'ın eşi ve çocukları tarafından maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi ve kazaya karışan aracın trafik kaydına ihtiyati tedbir konulması istemiyle TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü, İ.K. ve F.Ö.'e karşı İzmir 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin E:2006/130 sayısında açılan davada, davalılardan TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nce davanın görüm ve çözümünün idari yargının görevine girdiği ileri sürülerek görev itirazında bulunulduğu ve itirazın reddi üzerine olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasının istenildiği, Anayasa'nın 125 inci maddesinde, idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğunun belirtildiği, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2 nci maddesinde idari dava türlerinin sayıldığı, bu maddenin (1-b) bendinde de, idari eylem ve işlemlerden dolayı hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davalarının, görüm ve çözümü idari yargının görev alanına giren idari dava türleri arasında gösterildiği, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün, bir kamu kuruluşu olup, kamu hizmeti olduğu tartışmasız bulunan demiryolu taşımacılığı işini tekel halinde yürüttüğü, kamu hizmetini yürütmekle yükümlü kılınan kamu kuruluşunun, kamu hizmetini yürütürken kişilere verdiği zararın tazminine ilişkin davada, kamu hizmetinin, yöntemine ve hukuk kurallarına uygun olarak yürütülüp yürütülmediği, kamu yararına uygun şekilde işletilip işletilmediği, sonuçta, hizmet kusuru ve idarenin sorumluluğunu gerektiren bir husus olup olmadığının tayin ve tespitinin idari yargı yerlerine ait olduğu, uyuşmazlığın, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün yürütmekle görevli olduğu kamu hizmetinin gereği gibi yapılmamasından dolayı uğranıldığı ileri sürülen zararın davalılardan müştereken ve müteselsilen tazmini istemine ilişkin bulunduğu, bu durumda, davanın TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne yönelik olan kısmının görüm ve çözümü, idari işlem ve eylemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılacak tam yargı davalarına bakmakla görevli olan idari yargı yerlerine ait bulunduğundan, İzmir 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin, anılan Genel Müdürlüğün görev itirazının reddine ilişkin kararının kaldırılması gerektiği, bu nedenlerle, davanın TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne karşı açılan kısmı yönünden 2247 sayılı Yasa'nın 10 uncu maddesi uyarınca olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiştir.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın da yazılı düşüncesi istenilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI: Davacı M.S. ve arkadaşları vekili tarafından davalı TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü aleyhine İzmir 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan 2006/130 Esas sayılı tazminat davasında, Danıştay Başsavcılığı tarafından

2247 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması nedeniyle gönderilen 2008/363 Esas sayılı dosyanın incelendiği, İzmir İli, Torbalı İlçesi, Pancar Beldesindeki İzmir-Aydın otoyolunun altından geçen kontrolsüz hemzemin geçitte tren ile kamyonun çarpışması sonucu meydana gelen ölümlü kaza nedeniyle 5.000,00YTL maddi tazminat, 40.000,00YTL manevi tazminat ödenmesi talebiyle İzmir 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne davanın açıldığı, davalı idare tarafından görev itirazında bulunulması üzerine olumlu görev uyuşmazlığının çıkarıldığının anlaşıldığı, TCDD İşletmesinin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğunun tartışmasız bulunduğu, 233 sayılı KHK ve Ana Statü ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak karlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi amacıyla, işletmenin iktisadi faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olmasının, onun kamu hizmeti yürütmesine ve kamu kurumu niteliğine engel teşkil etmediği, Anayasa'nın 125/son madde ve fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü bulunduğunun kurala bağlandığı; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesi gereğince idari eylem ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılan tam yargı davalarının, idari dava türleri arasında sayıldığı, buna karşın, dava konusu zararın, karayolunun demiryolu ile kesiştiği hemzemin geçitte meydana gelen kaza sonucunda oluşması nedeniyle ortada bir trafik kazası bulunduğu düşüncesinden hareketle, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu incelendiğinde; anılan Kanunun 2. maddesinde, Karayolları Trafik Kanunu'nun kapsamının belirlendiği, 3. maddesinde ise, "Demiryolu geçidinin(hemzemin geçit): Karayolu ile demiryolunun aynı seviyede kesiştiği bariyerli ve bariyersiz geçitlerdir, Kamu hizmeti taşıtı: Kamu hizmeti için yük veya yolcu taşıması yapan bütün taşıtlardır, Taşıt: Karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan araçlar olduğu" tanımlarının yapıldığı, trenin söz konusu Kanun kapsamına dahil edilmediğinin anlaşıldığı, keza, anılan Kanunun 85, 90 ve 106. maddeleri hükümleri uyarınca, işletenin hukuki sorumluluğu kapsamında maddi tazminatın biçimi ve kapsamı ile manevi tazminat konularında Borçlar Kanunu'nun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır kuralı uyarınca uyuşmazlığın adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği ileri sürülebilir ise de; anılan Kanunda gerek hemzemin geçitin karayolunun uzantısı olduğunu belirten bir tanım ve düzenlemeye yer verilmemiş ve gerekse trenin bu Yasa kapsamına giren bir motorlu taşıt olarak sayılmamış olması karşısında, bu iddiayı kabule olanak bulunmadığı, TCDD Ana Statüsü'ne, Yüksek Planlama Kurulu'nun 27.4.1992 gün 92/T.29 sayılı kararı ile eklenen Ek 2. maddede, demiryolunun karayolu, köy yolu ve benzeri yollar ile yaptığı kesişmelerde demiryolunun ana yol sayılacağı, trafik düzeninin gerektirdiği hallerde söz konusu yollara ait geçitler ile görüşe engel teşkil eden tesislerin kaldırılacağı, demiryolu üzerinde seyreden araçların karayolu, köy yolu ve benzeri yollardaki araçlara göre geçiş üstünlüğü bulunduğunun belirtildiği, hemzemin geçitte karayolu taşıtı ile trenin çarpışması sonucunda doğan zararın idarenin hizmet kusuru esasına göre tazmini istemiyle açılan davada idari yargı yeri görevli bulunduğundan, Danıştay Başsavcısı'nın başvurusunun kabulü gerektiği, nitekim, Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 10.3.2003 gün, 2002/93 ve 2003/2 sayılı kararında da; hemzemin geçitte karayolu taşıtı ile trenin çarpışması sonucunda doğan zararın idarenin hizmet kusuru esasına göre tazmini istemiyle açılan davanın, idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği hususunda hüküm kurulduğu, bu nedenlerle, Danıştay Başsavcılığı'nın 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesi gereğince yapmış olduğu başvurunun kabulü ile İzmir 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2006/130 Esas sayılı görevlilik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa KICALIOĞLU, Mahmut BİLGEN, Habibe ÜNAL, Turan KARAKAYA, Serdar AKSOY ve Muhittin KARATOPRAK'ın katılımlarıyla yapılan 2.2.2009 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME : Başvuru yazısı ve dava dosyası üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, davalı idarenin anılan Yasa'nın 10/2 maddesinde öngörülen yönteme uygun olarak yaptığı görev itirazının reddedilmesi ve 12/1. maddede belirtilen süre içinde başvuruda bulunması üzerine Danıştay Başsavcısı'nca, 10. maddede öngörülen biçimde olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Nurdane TOPUZ'un, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Dr. İlknur ALTUNTAŞ ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, trende yolcu olarak bulunan davacıların murisinin, trenin hemzemin geçitten geçen kamyona çarpması sonucu vefatı nedeniyle maddi ve manevi tazminatın yasal faizi ile birlikte davalılardan tahsili istemiyle açılmıştır.

28.10.1984 tarih ve 18559 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü(TCDD) Ana Statüsü'nün "Amaç ve Kapsam" başlıklı 1. maddesi, "Bu Ana Statünün amacı; 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olarak söz konusu Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde faaliyette bulunmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü adı altında teşkil olunan Kamu İktisadi Kuruluşunun hukuki bünye, amaç ve faaliyet konuları, organları ve teşkilat yapısı, müessese, bağlı ortaklık ve iştirakleri ile bunlar arasındaki ilişkileri ve ilgili diğer hususları düzenlemektir..." hükmünü taşımakta; "Hukuki Bünye" başlıklı 3. maddesinde, bu Ana Statü ile teşkil olunan TCDD İşletmesinin, sermayesinin tamamı Devlete ait, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı bir "Kamu İktisadi Kuruluşu" olduğuna ve 233 sayılı KHK ile bu Ana Statü hükümleri saklı kalmak üzere özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğuna işaret edilmektedir.

Buna göre, TCDD İşletmesinin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğu tartışmasız ise de; 233 sayılı KHK ve Ana Statü ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi amacıyla, İşletme, iktisadi faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış bulunmaktadır.

Bu durumda, uyuşmazlığın çözümü için olayda, İşletmenin yürüttüğü faaliyetin ve İşletme ile zarar gören arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinin incelenmesi gerekmektedir.

TCDD Ana Statüsü'nde, demiryollarını işletmek ve demiryolu taşımacılığını yapmak, İşletmenin faaliyet konuları arasında sayılmıştır.

29.6.1956 tarih ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 12. maddesinde, kara, deniz ve havada, nehir ve göllerde yolcu ve eşya taşımak üzere kurulan müesseselerin ticarethane sayılacağına işaret edilmiş; anılan Kanunun "Taşıma İşleri ve Taşıma Senedi" başlıklı İkinci Kısmının "Yolcu Taşıma"ya ilişkin Üçüncü Ayırımında yer alan 798. maddesinde, yolcuların, taşıyıcılar tarafından iç hizmetleri tanzim için konmuş olan usul ve talimatı ihlâl etmemekle mükellef oldukları, 806. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ise, taşıyıcının, yolcuları gidecekleri yere sağ ve salim olarak ulaştırmakla mükellef bulunduğu, yolcuların kazaya uğramaları halinde bundan doğacak zararların taşıyıcı tarafından tazmin edileceği, yolcunun kaza neticesinde ölmesi halinde onun yardımından mahrum kalan kimselerin dahi uğradıkları zararlara karşılık taşıyıcıdan tazminat isteyebilecekleri, ancak taşıyıcının, kazanın kendisine ve yardımcılarına yükletilmesi mümkün olan bir kusurdan doğmadığını ispat ettiği takdirde bu iki haldeki tazminattan kurtulacağı hükme bağlanmıştır.

Anılan yasal düzenlemeden, yolcu taşıma işinin, ücret karşılığında yapılan ticari bir faaliyet niteliği taşıdığı ve bu işi yapanın da

tacir olduğu anlaşılmaktadır.

Olayda, davacıların murisinin yolcu olması, davalı İşletmenin ise taşıyıcı sıfatını taşıması karşısında, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin taşıma sözleşmesine dayanan bir özel hukuk ilişkisi olduğu; TCDD İşletmesinin, kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda ticari alanda yürüttüğü taşımacılık faaliyetinin de özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğu kuşkusuzdur.

Belirtilen durum karşısında ve İşletmece yürütülen faaliyetin ve ölen yolcuyla arasındaki hukuki ilişkinin niteliği göz önüne alındığında, olayda idari bir eylem ya da işlemden doğmuş herhangi bir zarar söz konusu olmayıp, yolcunun ölümünden dolayı taşıyıcının tazmin yükümlülüğünün saptanmasına ilişkin bulunan davanın, özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Danıştay Başsavcılığı'nca 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre yapılan başvurunun reddi gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Danıştay Başsavcısı'nın BAŞVURUSUNUN REDDİNE, 2.2.2009 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.